

“Zij blijft, want ik ken haar vader”

Sinds 1955 is Martine Pothuis (toen nog Karreman) lid van de Schiedamse Toneelvereniging Utile Dulci. Haar jeugd, die zich deels in de oorlog afspeelde, heeft zij doorgebracht in de Jeneverstad op de grens met Rotterdam. Aan die oorlog heeft zij vooral anekdotes overgehouden waarin zij smakelijk verhaalt over hoe men de Duitsers te slim af was. Het dwarse, tegendraadse en vooral de vraag ‘Waarom?’ zaten er al vroeg in.

Stiekem naar het Passagetheater

Martine had al jong belangstelling voor toneel. De vader van een schoolvriendinnetje was kruidenier op de Broersvest. Hun tuin grensde aan de achterkant van het Passagetheater. Martine en het naamloze vriendinnetje slopen stiekem via een branddeur het theater in en kropen voorzichtig de coulissen in, aan de achterkant van het filmdoek. In de oorlog was dit spannend, omdat de Duitsers op de eerste rij zaten. De meiden zagen alles in spiegelbeeld, maar dat mocht de pret niet drukken. Martine genoot! Die liefde voor het toneel is ze nooit meer kwijtgeraakt. Later op het Stedelijk Gymnasium van Schiedam deed Martine mee aan de toneelstukken. Avondvullende stukken, geregisseerd door leerkrachten. Ook toen al deed en regelde zij alles wat er nodig was, zoals de vereiste vergunningen aanvragen bij de brandweer. De school deed niets. Ze wilde alles doen, behalve souffleren, want ALLES is leuker dan souffleren.

Op een avond van een voorstelling in 1955 kwam er een delegatie van UD eens kijken of er wellicht wat talent op dat gymnasiale podium stond. Martine herinnerde zich dat ‘Tante Bets’ en Tilly van Traa in elk geval deel uitmaakten van het scoutinggroepje.

Martine werd uitgenodigd te balloteren. Het werd een drank overgoten gezellige toestand die Martine blijmoedig en geheel nuchter aanschouwde. Voordat de boel uit de hand zou lopen en er woorden over tafel kwamen die niet bestemd waren voor jonge meisjes oren, dicteerde Sim Hoek: “Zij blijft, want ik ken haar vader.” En daarmee was Martine’s lot bezegeld, zij was en zij bleef UD’er. Inmiddels probeerde zij weg te komen naar de opleiding Toneelacademie, maar dat mocht niet van haar vader.

Emoties

Een van de regisseurs (Martine zegt consequent ‘rezjieszeur’) op de middelbare school was ene Hoek, advocaat en een neef van Sim Hoek. Van hem heeft zij geleerd dat iedereen zijn emoties anders uit; dat is niet erg, ze moeten echter wel voor iedereen aansprekend zijn.

Zelf voegt zij daaraan toe dat het 'overbrengen van een verhaal' nooit verveelt. Zo is ze in haar schooltijd vijf keer naar de Gijsbrecht van Aemstel geweest, vaak in haar eentje: "die taal, dat hele gebeuren, adembenemend." En: "De werkelijkheid van UD is toneel en daar heb ik altijd van genoten!"

Toen Martine in 1955 lid werd, heerste er een vorm van vriendjespolitiek binnen UD. De bestuursleden beslisten het stuk en de rolverdeling, maar in de praktijk verdeelden de vier diva's de damesrollen onderling. De jaloezie ging soms zo ver dat in de kleedkamer na afloop de actrices elkaars bloemenhulde kapot traptten.

Dat soort verwickelingen prikkelden Martine's gevoel voor humor in hoge mate. Zelf was zij minder ambitieus. Zij vermaakte zich met de rol van derde kamermeisje en de techniek. Weer: alles, behalve souffleren.

Huishoudster

Haar eerste echte rol bij UD was die van huishoudster in 'Tien kleine negertjes' in 1958. Inmiddels was zij Roel Pothuis tegengekomen die meeging naar UD en onmiddellijk werd ingelijfd. Martine weet nog welke neger hij was: de butler en dat hij in het stuk later dood ging dan zij.

Op de dag dat zij hun huwelijk aantekenden, moest er 's avonds gespeeld worden. De familie was boos, maar gespeeld zou er worden. De enige reactie van UD'ers op het heugelijke nieuws was: "Leuk." Ten slotte is niets zo belangrijk als een goede voorstelling neerzetten.

Martine bleef bij UD op het toneel kleine rollen spelen, omdat haar drukke gezin en baan veel tijd kostten. Ze zegt dat het lastig is om dan in de spanning te blijven. Voor haar zijn sleutelwoorden dan ook essentieel.

Toch kan ze zich nog enkele wapenfeiten herinneren. "Ik moest een keer in Gouda iets opbrengen, donderde het hele decor in elkaar. Iedereen kreeg de slappe lach en kon daar niet mee meer ophouden. We zijn daar nooit meer teruggevraagd." Of die keer dat ze een draak van een paarse jurk aanhad....

Feesten en partijen

Wel waren Roel en zij altijd op de feesten en partijen van UD. Met pretoogjes vertelde zij dat de UD'ers dan van een soort ander ras waren, de 'keurige heren en dames' veranderden in een baldadige bende, met flauwe grappen en een soort taal die alleen zij begrepen. Een van de hoogte- of dieptepunten was wel het lustrum dat gehouden werd in 'Hotel Landgoed Het Roode Koper' in Ermelo, waarbij op enig moment de aanwezigen in ploegen werden verdeeld voor een heuse loopgravenoorlog. De Heugafelt-tegels werden opgenomen en men banjerde over de kale vloer en kroop onder de hooggehouden tapijttegels door. Of de keren dat de UD'ers naar hun hotelkamer gingen en daarna tegen het personeel gingen zeggen dat de bedden verkeerd stonden, dat ze een andere matras wilden hebben en dat soort dingen. Er zijn gelegenheden in Nederland waar UD niet meer welkom is. Sommige mensen hebben verscheidene keren niet alle gangen van het diner meegemaakt of kwamen zelfs niet verder dan de soep. Martine zelf was niet zo'n meedoener. Ze was

meer een 'beschouwer', maar ze genoot van de creativiteit die iedereen tentoonstelde: "Never a dull moment." En heel belangrijk: het was nooit flauw, nooit melig. Het adagium was: er komt niets als je niets doet, en als je zelf niets doet, gebeurt er niets.

Familiegevoel

Wat Martine het meeste aanspreekt in UD is de daadkracht, samen met het warme bad van familiegevoel. Als je ze nodig hebt, zijn ze er. En dat is al die jaren heel belangrijk geweest. "Er zijn ook zo lang ik lid was nooit mensen weggepest, er zijn wel ruzies geweest en er zijn verschillende relaties uit voort gekomen (meestal kortstondig)."

Ze noemt nog een paar dingen die kenmerkend zijn voor UD. Bijvoorbeeld de gelijkwaardigheid tussen mannen en vrouwen. Ze vindt het imago van UD als een elitaire club complete onzin. Het gaat om innerlijke beschaving en dan maakt het niet uit of je advocaat of ober bent. Wat de kracht is van UD is de eenheid in verscheidenheid.

Eetkamer

Zij heeft een onblusbare belangstelling voor (modern) theater gekoppeld aan het verhaal van het leven, wat tot uitdrukking komt in haar favoriete rol: die van lesbische dochter aan de eettafel met haar vader, gespeeld door Ruud Huldy, uit het stuk 'De Eetkamer'.

Sinds UD weer actief toneelspeelt, is Martine de productiemanager. Zij regelt alles, zoals de repetitieruimte in het Gymnasium, de voorstellingen, de communicatie met de regisseur. Of zij naait kostuums, steekt een hart onder de riem waar nodig en heeft altijd iets lekkers bij de koffie. Dat vindt zij allemaal 'Gewoon' (denk hier een licht optrekken van de rechterschouder bij en een enigszins verlegen blik langs je linker oor).

Voor de andere medewerkers aan de productie is het allemaal niet 'gewoon', maar een zalige gedachte dat niet alleen UD altijd 'iets doet', maar Martine ook.

Tekst: Caroline Romeijn en Ingeborg Schuitemaker

Foto: Mélanie Struik

Martine Pothuis (toen nog Karreman) en Boud Hoek in Per Luchtpost dat in 1957 negen keer werd opgevoerd, waarvan zeven keer voor de Vereniging Wilton Feijenoord, afdeling Ontwikkeling en Amusement.